

УДК 657.412.7(477): 311(045)

Н.О. Слободянюк, канд. екон. наук, доцент, завідувач кафедри фінансів та банківської справи

e-mail: slobodyanyuk@donnuet.edu.ua

О.О. Брагіна, магістрант кафедри фінансів та банківської справи

e-mail: elena.bragina.fin12b@mail.ru

Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг, Україна

СТАТИСТИКА ФІНАНСІВ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ В ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

Ключові слова: бюджет, дефіцит, ЄСВ, Пенсійний фонд України, статистика, фінанси, фінансові ресурси.

Загальновідомо, що одним із ключових завдань Пенсійного фонду України є реалізація державної політики з питань пенсійного забезпечення та збору, ведення обліку надходжень від сплати єдиного внеску. З цією метою ПФУ забезпечує проведення щорічних актуарних розрахунків фінансового стану системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування; здійснює ефективний розподіл фінансових ресурсів для пенсійного забезпечення; організовує роботу з формування, автоматизованого оброблення інформації в системі Пенсійного фонду України та веде Державний реєстр загальнообов'язкового державного соціального страхування тощо.

У багатьох країнах основою пенсійної системи є обов'язкове пенсійне страхування, яке дає змогу отримувати дохід після припинення трудової діяльності та забезпечення прожиткового мінімуму для непрацездатних громадян.

Доходна частина бюджету фонду формується із власних надходжень, 95,8% яких становить сума єдиного соцвнеску, що спрямовується на пенсійне страхування, і коштів держбюджету. Відповідно видатки також здійснюються за рахунок власних надходжень та за рахунок держбюджету. За рахунок власних надходжень фонду виплачують не лише страхові пенсії, а й доплати та надбавки не страхового характеру, які, по суті, є формами соціальної підтримки і мали б фінансуватися з інших джерел.

Держава через Пенсійний фонд здійснює соціальні пенсійні виплати, не пов'язані з пенсійним страхуванням. У 2016 році із загального ресурсу держбюджету 144,9 мільярда гривень мають спрямувати до Пенсійного фонду. З них на фінансування виплат окремим категоріям пенсіонерів припадає 57,2 мільярда, на сплату страхових внесків – 6,4 мільярда, а безпосередньо на покриття дефіциту фонду – 81,3 мільярда гривень.

Розмір пенсії залежить від набутого страхового стажу та заробітку, з якого сплачувалися пенсійні внески. І якщо розмір такої пенсії не сягає мінімального, до неї встановлюють доплату до прожиткового мінімуму. У кожного пенсіонера вона індивідуальна й залежить виключно від розміру обчисленої пенсії [1].

Перевищення доходів Пенсійного фонду над видатками дає змогу спрямовувати фінансові ресурси на збільшення розміру пенсій, а також зберігати вільні кошти у банківських установах з метою збільшення накопичень, а також їх використання для інвестиційної діяльності [2]. Однак, як показує вітчизняний досвід, бюджет ПФУ є дефіцитним: дотація з державного бюджету на покриття дефіциту Пенсійного фонду в 2017 році запланована на рівні 156 мільярдів гривень при загальному бюджеті фонду 285 мільярдів гривень.

В таблиці наведено результати аналізу основних показників бюджету головного управління Пенсійного фонду України в Донецькій області за 2016-17 рр.

Таблиця

Основні показники бюджету головного управління Пенсійного фонду України в Донецькій області

Затверджено бюджетом, млн. грн.	2016 р.	2017 р.	+/-	%
ДОХОДНА ЧАСТИНА	14252,6	12591,1	-1661,50	-13,20
власні надходження	863,9	1234,3	370,40	42,88
кошти Державного бюджету України	13236,2	11271,5	-1964,70	-14,84
кошти Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності	152,1	-	-	-
кошти Фонду загальнообов'язкового державного соцстрахування на випадок безробіття	0,4	-	-	-
ВИДАТКОВА ЧАСТИНА	24889,1	24028,5	-860,60	-3,46
за рахунок власних надходжень	20187,6	19319,6	-868,00	-4,30
коштів Державного бюджету України на фінансове забезпечення виплати пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за пенсійними програмами	4701,1	4708,9	7,80	0,17
коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування	0,4	-	-	-

Джерело: розраховано авторами за [3]

Таким чином, доходна частина бюджету ПФУ в Донецькій області в 2017 році знизилася на 1661,50 млн. грн. (13,2%), що зумовлено суттєвим зниженням надходжень коштів Державного бюджету України на 14,84%. Законом України «Про державний бюджет України на 2017 рік» передбачено збільшення видаткової частини бюджету головного управління Пенсійного фонду України в Донецькій області за рахунок коштів Державного бюджету України на фінансове забезпечення виплати пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за пенсійними програмами на 0,17% або на 7,80 млн. грн. Проте загальний показник розміру видаткової частини бюджету головного управління Пенсійного фонду України в Донецькій області має тенденцію до скорочення на 860,60 млн. грн. (3,46%). Отже, дефіцит бюджету ПФУ в Донецькій області в 2016 році склав 10636,5 млн. грн., а в 2017 році 11437,4 млн. грн. (виріс на 7,53%), що погіршує фінансову спроможність ПФУ в Донецькій обл. й свідчить про зростання навантаження на працююче населення, нестачі коштів, що надходять від сплати страхових внесків для фінансування відповідних пенсійних виплат.

Оцінка фінансів бюджету головного управління Пенсійного фонду України в Донецькій області потребує аналізу деяких статистичних показників за цим регіоном. Так, за 2012-2015 рр валовий регіональний продукт мав щорічну тенденцію до зниження відповідно: в 2013 р на 3,42%, в 2014 р на 27,25%, в 2015 р на 4,14% (дані за 2016-2017 рр. відсутні). Чисельність постійного населення аналогічно щорічно скорочувалася: в 2013 році на 29,6 тис. осіб, в 2014 році на 75,6 тис. осіб, в 2015 році на 31,8 тис. осіб, в 2016 році на 21,1 тис. осіб та в 2017 році на 32,7 тис. осіб [4]. Проте з точки зору формування бюджету Пенсійного фонду України в частині надходжень інтерес визиває динаміка зміни кількості економічно активного населення працездатного віку за цим регіоном, оскільки при інших рівних умовах ця категорія є потенційними робітниками, а значить, щомісяця роботодавцями будуть нараховуватися та утримуватися ЄСВ із заробітної плати. Оцінка економічно активного населення працездатного віку виявила сталу щорічну тенденцію до зниження цього показника за Донецьким регіоном: за досліджуваний період найбільший від'ємний приріст спостерігався у 2015 році (-1062 тис. осіб). Все це пояснюється не тільки макроекономічними змінами в економіці держави, нестабільністю валютного курсу, кризою банківської системи тощо, а й проведенням антитерористичної операції на Сході країни, що зумовило зростання міграції населення.

Дослідження наукових джерел дозволило обґрунтувати шляхи подолання дефіциту бюджету пенсійного фонду України: залишити у видатковій частини бюджету ПФУ лише

оплату пенсій за віком та витрати на адміністрування; провести верифікацію всіх пенсіонерів і виплат, тим самим забезпечивши прозорість і ясність витрат; включити у дохідну частину ПФУ частину надходжень від ПДФО; оптимізувати функціонал ПФУ заради зменшення адміністративних витрат [5].

Однозначно всі ці напрямки залишаються дискусійними та потребують подальшої розробки алгоритму впровадження й механізму функціонування, що є напрямом подальших наукових досліджень авторів.

Список використаних джерел

1. Зарудний О. Як подолати дефіцит пенсійного бюджету. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/yak-podolati-deficit-pensijnogo-byudzhetu/>.
2. Тимошенко М. В. Проблеми наповнення Пенсійного Фонду України в контексті стійкості державних фінансів/М.В. Тимошенко, Ю.В.Рогожа//Ефективна економіка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2434>.
3. Офіційний сайт: Головне управління ПФУ в Донецькій області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://donpfu.gov.ua/index.php/uk/home/statistika>.
4. Офіційний сайт: Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. Семенуха Р. Дефіцит Пенсійного фонду можна подолати. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://dt.ua/ECONOMICS/deficit-pensijnogo-fondu-mozhna-podolati-deputat-240588_.html.